Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi maaperän seurannasta ja kestokyvystä; U 57/2023 vp (maaperän seurantaa koskeva laki)

Eduskunta, Maa- ja metsätalousvaliokunnan kuuleminen 27.10.2023

Paula Perälä, ympäristöministeriö

Direktiiviehdotuksen sisällöstä 1/2

- Ehdotus koskee kaikkea maaperää Euroopassa
- Maaperän tilan seurata alueittain (”soil districts”) jäsenvaltioissa. Nimettävä vastuullinen viranomainen/-set
- Seurantaa tehtäisiin liitteen I kriteereiden ja indikaattoreiden avulla. Osa kriteereistä määritelty EU-tasolla (**liite I A**), osa määriteltäisiin jäsenvaltioissa (**liite I B**). Näiden perusteella arvioitaisiin onko maaperä tervettä. Liitteen **C** ja **D** indikaattoreita olisi myös seurattava ja analysoitava. Jäsenvaltioiden olisi luotava maaperän terveystodistus-järjestelmä (vapaaehtoinen maanomistajille)
- Harmonisointia näytteenotossa ja näytteiden analysoinnissa **(liite II).** Muu kuin direktiivissä määritelty metodologia mahdollinen, jos käytetään validoituja muuntofunktioita. Komissio voisi antaa delegoituja säädöksiä liitteen II mukauttamiseksi. LUCAS-järjestelmää myös hyödynnettäisiin seurannassa.
- Ensimmäiset mittaukset maaperän tilan seurantaa varten tehtäisiin 4 vuotta direktiivin voimaan tulon jälkeen, toistettaisiin 5 vuoden välein
- Seurannan kustannukset olisivat jäsenvaltioiden vastuulla
- Komission ja EEAn ylläpitämä EU:n digitaalinen tietokanta, johon maaperän terveystietoa kerättäisiin

Direktiiviehdotuksen sisällöstä 2/2

- Maaperän terveyden tilan arviointi tehtäisiin ensimmäisen kerran 5 vuotta direktiivin voimaantulon jälkeen, arviointi toistettaisiin vähintään 5 vuoden välein
- Ehdotukseen sisältyy periaatteita kestävälle maankäytölle (**liite III**) ja näitä tulisi edistää jäsenvaltioissa. Täsmälliset toimenpiteet olisivat jäsenvaltioiden määriteltävissä, olemassa olevia ohjelmia ja suunnitelmia tulisi hyödyntää (listaus direktiiviehdotuksen **liitteessä IV**) (ko. liitteet esityksen lopussa).
- Ehdotus sisältää pilaantuneiden alueiden tunnistamista ja arviointia riskiperusteisesti sekä riskien vähentämistoimien toteuttamisen (**liitteet V ja VI** sisältävät ohjeita ja vaatimuksia tähän). Komissio voisi antaa delegoituja säädöksiä liitteiden V ja VI mukauttamisesta. Ehdotukseen sisältyy julkinen rekisteri pilaantuneista alueista. **Liite VII** sisältää vaatimuksia rekisterin sisällöstä.
- Unionin rahoitusohjelmat tukisivat toimeenpanossa (artikla 17) .
- Jäsenvaltioiden raportoitava komissiolle 5 vuoden välein seurannan ja arvioinnin tuloksista
- Ehdotukseen sisältyvät myös muutoksenhakua ja vireillepano-oikeutta sekä seuraamuksia koskevat artiklat
- Direktiiviehdotuksen uudelleentarkastelu 6 vuoden päästä voimaantulosta

Kriteerit ja indikaattorit (liite I)

- **Liite I A kohta:** suolaantuminen, eroosio, orgaanisen hiilen väheneminen, pohjamaan (subsoil) tiivistyminen.
- **Liite I B kohta:** fosforin (P) ylijäämä, maaperän pilaantuminen (raskasmetallit As, Sb, Cd, Co, Cr, Cu, Hg, Pb, Ni, Tl, V, Zn sekä orgaanisia haitta-aineita (jäsenvaltiot määrittelisivät itse)), maaperän vedenpidätyskyvyn väheneminen

Kriteerit ja indikaattorit liitteen I kohdissa A ja B tulisi täyttyä (=”terve maaperä”)

- **Kohta I C:** typen (N) ylijäämä, happamoituminen, pintamaan (topsoil) tiivistyminen, biodiversiteetin heikentyminen
- **Kohta I D:** maan käyttöön otto ja peittäminen
-

Kriteereitä ja indikaattoreita liitteen I kohdissa C ja D seurattava ja analysoitava

LIITE III Kestävän maaperänhoidon periaatteet

Seuraavia periaatteita tulee soveltaa:

a) vältetään jättämästä maaperää paljaaksi kasvattamalla ja ylläpitämällä kasvipeitettä erityisesti ympäristön kannalta herkkinä ajanjaksoina;

(b) vähennetään maaperän fyysistä muokkaamista;

(c) vältetään sellaisten aineiden sijoittamista tai päästämistä maaperään, jotka voivat vahingoittaa ihmisten terveyttä tai ympäristöä tai heikentää maaperän terveyttä;

(d) varmistetaan, että koneiden käyttö mukautetaan maaperän vahvuuteen ja että maaperään kohdistuvien toimien määrää ja tiheyttä rajoitetaan siten, että ne eivät vaaranna maaperän terveyttä;

(e) lannoituksessa otetaan huomioon kasvien ja puiden tarpeet tietyssä paikassa ja tietyllä ajanjaksolla sekä maaperän kunto ja asetetaan etusijalle orgaanista ainesta rikastuttavat kiertoon perustuvat ratkaisut;

(f) kastelun osalta maksimoidaan kastelujärjestelmien ja kastelun hallinnan tehokkuus ja varmistetaan, että kierrätettyä jätevettä käytettäessä veden laatu täyttää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/741[14] liitteessä I vahvistetut vaatimukset ja että muista lähteistä peräisin oleva vesi ei heikennä maaperän terveyttä;

14 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/741, annettu 25 päivänä toukokuuta 2020, veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista (EUVL L 177, 5.6.2020, s. 32).

Jatkuu seuraavalla sivulla

Jatkoa edelliseltä sivulta (kestävän maaperänhoidon periaatteet)

g) varmistetaan maaperän suojelu luomalla ja ylläpitämällä asianmukaisia maisemapiirteitä[15];

(h) käytetään kasvupaikkaan sopeutuneita viljelykasveja, kasveja tai puita silloin, kun näin voidaan ehkäistä maaperän huonontumista tai parantaa maaperän terveyttä, ottaen huomioon myös sopeutuminen ilmastonmuutokseen;

(i) varmistetaan orgaanisen maaperän optimaalinen vesipitoisuus, jotta maaperän rakenne ja koostumus ei kärsi[16];

(j) varmistetaan kasvinviljelyssä viljelykierto ja viljelykasvien monimuotoisuus ottaen huomioon eri viljelykasviheimot, juuristot, veden ja ravinteiden tarpeet sekä integroitu tuholaistorjunta;

(k) mukautetaan eläinten liikkumista ja laiduntamisaikaa ottaen huomioon eläintyypit ja eläintiheys, jotta maaperän terveys ei vaarannu eikä maaperän kyky tuottaa rehua heikkene;

(l) jos tiedetään, että yksi tai useampi toiminto on heikentynyt suhteettomasti ja siten vähentää merkittävästi maaperän kykyä tuottaa ekosysteemipalveluja, sovelletaan kohdennettuja toimenpiteitä kyseisten maaperän toimintojen elvyttämiseksi.

15 Tätä periaatetta ei sovelleta metsämaahan.
16 Tätä periaatetta ei sovelleta kaupunkialueiden maaperään

LIITE IV Artiklassa 10 tarkoitetut ohjelmat, suunnitelmat, tavoitteet ja toimenpiteet

(1) Asetuksen .../...[17]+ mukaisesti laaditut kansalliset ennallistamissuunnitelmat.
(2) Strategiasuunnitelmat, jotka jäsenvaltioiden on laadittava yhteisen maatalouspolitiikan puitteissa asetuksen (EU) 2021/2115 mukaisesti.
(3) Direktiivin 91/676/ETY mukaisesti hyväksytyt hyvän maatalouskäytännön ohjeet ja toimintaohjelmat määriteltyjä pilaantumisalttiita vyöhykkeitä varten.
(4) Direktiivin 92/43/ETY mukaisesti Natura 2000 -alueita varten vahvistetut suojelutoimenpiteet ja hankkeiden toteuttamisjärjestyksen sisältävä toimintasuunnitelma.
(5) Direktiivin 2000/60/EY mukaisesti laadittuihin vesipiirin hoitosuunnitelmiin sisältyvät toimenpiteet pintavesimuodostumien hyvän ekologisen ja kemiallisen tilan sekä pohjavesimuodostumien hyvän kemiallisen ja määrällisen tilan saavuttamiseksi.
(6) Direktiivin 2007/60/EY mukaisesti laadittuihin tulvariskien hallintasuunnitelmiin sisältyvät tulvariskien hallintatoimenpiteet.
(7) EU:n strategiassa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi tarkoitetut kuivuudenhallintasuunnitelmat.
(8) Aavikoitumisen estämiseksi tehdyn Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen mukaisesti laaditut kansalliset toimintaohjelmat.

Jatkuu seuraavalla sivulla

17 viittaus luonnon ennallistamista koskevaan asetukseen (COM(2022) 304)

Jatkoa edelliseltä sivulta (artiklassa 10 tarkoitetut ohjelmat, suunnitelmat, tavoitteet ja toimenpiteet)

.

(9) Asetuksessa (EU) 2018/841 vahvistetut tavoitteet.
(10) Asetuksessa (EU) 2018/842 vahvistetut tavoitteet.
(11) Direktiivin (EU) 2016/2284 nojalla laaditut kansalliset ilmansuojeluohjelmat ja kyseisen direktiivin mukaisesti raportoidut ilman pilaantumisen vaikutuksia koskevat seurantatiedot.
(12) Asetuksen (EU) 2018/1999 mukaisesti laaditut yhdennetyt kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat.
(13) Päätöksen N:o 1313/2013/EU mukaisesti laaditut riskinarvioinnit ja katastrofeihin liittyvä riskinhallintasuunnittelu.
(14) Asetuksen .../...[18]+ 8 artiklan mukaisesti hyväksytyt kansalliset toimintasuunnitelmat.

18 viittaus kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä ja asetuksen (EU) 2021/2115 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (COM(2022) 305)

Valtioneuvoston kanta - yleistä

- Valtioneuvosto pitää EU-tason politiikkatoimia tarkoituksenmukaisena tapauksissa, joissa on tarve tehokkaasti puuttua maaperän huonontumisen rajat ylittäviin vaikutuksiin, turvata yhtäläiset markkinaolosuhteet ja edistää politiikan johdonmukaisuutta EU:n ja kansallisella tasolla. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan näitä perusteluita suhteessa ehdotettuihin toimiin tulee tarkastella huolellisesti direktiivin jatkokäsittelyssä.
- Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta ja siihen liittyvää visiota maaperän hyvästä terveydestä vuoteen 2050 mennessä ja korostaa terveen maaperän merkitystä keskeisten ympäristöhaasteiden kuten ilmastonmuutoksen ja luontokadon ratkaisemisessa, ihmisten hyvinvoinnille ja ruokaturvalle.
- Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta maaperän seurannasta tärkeänä askeleena kohti maaperän terveyden tilan parantamista Euroopassa. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä varmistaa jäsenmaiden kansallisen liikkumavaran säilymisen täytäntöönpanossa.
- Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä tarkastella ehdotettujen toimien tehokkuutta ja oikeasuhtaisuutta

Valtioneuvoston kanta – maaperän terveyden seuranta 1/2

- Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti maaperää koskevan tiedon parantamiseen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n laajuiset maaperää koskevat toimet tukisivat ja kannustaisivat jäsenvaltioita tuottamaan tietoa maaperän tilan parantamisen tueksi.
- Valtioneuvosto pitää hyvänä, että olemassa olevia seurantajärjestelmiä, mukaan lukien LUCAS-seuranta, hyödynnetään tietojen kokoamisessa ja korostaa jo olemassa olevien aikasarjojen hyödyntämistä.
- Valtioneuvosto katsoo, että ehdotetun seurantajärjestelmän tulisi mahdollistaa seurannan toteuttaminen kustannustehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla huomioiden maankäytön erot, mahdolliset EU-tasolla sovittavat yhteiset kriteerit ja indikaattorit sekä kansallisesti määriteltävät kriteerit ja indikaattorit.
- Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio on pyrkinyt sisällyttämään direktiiviehdotukseen sisältyviin muuttujiin ja indikaattoreihin joustoa, jotta voidaan huomioida jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet. Yhteiseurooppalaisia raja-arvoja tulee asettaa vain tarkoin rajatusti ja mittausmenetelmien harmonisoinnissa tulee ottaa huomioon erilaiset luonnonolosuhteet sekä maankäyttö unionin alueella.

Valtioneuvoston kanta – maaperän terveyden seuranta 2/2

- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotettuihin kriteereihin, indikaattoreihin ja käytettäviin menetelmiin sisällytetään riittävästi liikkumavaraa kansallisten erityispiirteiden huomioimiseksi.
- Valtioneuvosto näkee, että ehdotettuja indikaattoreita tulee tarkentaa raja-arvojen sekä menetelmien osalta siten, että jäsenvaltiokohtaiset erot sekä erot maankäyttömuotojen välillä tulevat huomioitua. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotettuun tapaan määritellä terve maaperä perustuen yhdenkin raja-arvon alittamiseen.
- Valtioneuvosto katsoo, että tietopohjan parantamista ja seurantaa tulisi kehittää niin, että ehdotuksen hallinnollista taakkaa ja jäsenvaltioille aiheutuvia kustannuksia kyettäisiin hillitsemään.
- Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission ehdotukseen mukauttaa liitteessä II mainittuja menetelmiä delegoidulla säädöksellä.

Valtioneuvoston kanta – maanhoitoalueet ja toimivaltaiset viranomaiset

- Valtioneuvosto katsoo, että maanhoitoalueita koskevia ehdotuksia tulee vielä jatkovalmistelussa tarkastella huolellisesti erityisesti seurannan ja raportoinnin käytännön toteuttamisen, viranomaisvaikutusten sekä kustannusten näkökulmasta.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että seurannan osalta voitaisiin hyödyntää olemassa olevia rakenteita mahdollisimman pitkälle.

Valtioneuvoston kanta – kestävä maankäyttö ja maan käyttöönoton periaatteet

- Valtioneuvosto katsoo, että maanomistajille vapaaehtoisen, maaperän terveyden tilaa koskevan todistuksen laadinnan tulisi olla myös jäsenvaltioille vapaaehtoinen, eikä pakollisesti käyttöönotettava. Valtioneuvosto pitää myös tärkeänä, että ehdotuksen yhteyttä hiilen poiston sertifiointia koskevaan järjestelmään selkeytetään ehdotuksen jatkoneuvotteluissa.
- Valtioneuvosto pitää hyvänä kestävän maankäytön edistämistä. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että ehdotettuihin periaatteisiin ja toimien kehittämiseen sisältyy riittävä kansallinen jousto ja valinnanvara, jotta kussakin maankäyttöluokassa voidaan kansallisesti soveltaa kulloinkin parhaiten soveltuvia periaatteita. Valtioneuvosto pitää myös hyvänä, että olemassa olevia tai muussa lainsäädännössä jo sovittuja ohjelmia tai suunnitelmia tullaan hyödyntämään direktiivin toimeenpanossa.
- Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti komission ehdotukseen mukauttaa kestävää maankäyttöä koskevien periaatteiden listaa (liite III) delegoidulla säädöksellä.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä maan käyttöönottoon liittyvien lieventämisperiaatteiden (11 artikla) ja kestävän maaperänhoidon periaatteiden (10 artikla) säännösten sisällön selkeyttämistä ja muotoilua siten, että säännös ei kavenna jäsenvaltioiden päätösvaltaa kaavoituksen ja maankäytön kysymyksissä sekä metsäpolitiikassa.

Valtioneuvoston kanta – pilaantuneet alueet

- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että pilaantuneiden alueiden tunnistuksessa ja kartoituksessa sekä kunnostuksessa edistytään. Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että toimien kehittämisessä säilyy riittävä kansallinen joustovara.
- Valtioneuvosto pitää lisäksi tärkeänä, että paikkatietopohjaisen pilaantuneiden maa-alueiden rekisterin toteuttamisessa voitaisiin mahdollisimman pitkälle hyödyntää jo olemassa olevia kansallisia rekistereitä.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että kansanterveysvaikutuksia arvioidaan olemassa olevan tieteellisen tiedon pohjalta ja kiinnittää huomiota siihen, että poikkeustilanteissa sovellettaisiin jatkossakin riskiperustaisia riskinhallintatoimia.

Valtioneuvoston kanta – Unionin rahoitus

- Valtioneuvosto pitää hyvänä, että komissio on ehdotuksensa osana koonnut yhteen nykyisiä unionin rahoitusinstrumentteja, joita jäsenvaltioiden on mahdollista hyödyntää maaperän tilaa koskevassa tutkimuksessa ja seurannoissa kyseisten instrumenttien sääntöjen ja käytäntöjen puitteissa.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei direktiiviehdotuksen yhteydessä rajoiteta tai linjata eri rahoitusinstrumenttien käyttöä eikä ennakoida EU:n seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen ratkaisuja, joista päätetään jäsenvaltioiden yksimielisellä päätöksellä.

Valtioneuvoston kanta – määritelmät, jäsenvaltioiden raportointi

Määritelmät

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotukseen sisältyviä määritelmiä tarkastellaan huolella suhteessa jo käytössä oleviin määritelmiin ja neuvotteluissa pyritään varmistamaan määritelmien yhteensopivuus muun EU-lainsäädännön ja kansainvälisten ohjeistusten kanssa.

Jäsenvaltioiden raportointi

Valtioneuvosto suhtautuu yleisesti myönteisesti tietopohjan parantamiseen, mutta suhtautuu varauksellisesti mahdollisen hallinnollisen taakan kasvattamiseen. Raportointivaatimuksia tuleekin sen vuoksi vielä jatkokäsittelyssä arvioida huolellisesti suhteessa niiden suunniteltuun käyttötarkoitukseen ja raportoinnista saatavaan hyötyyn.

Valtioneuvoston kanta - seuraamukset

- Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti eräisiin ehdotuksen yksityiskohtiin, jotka poikkeavat kansallisen seuraamusjärjestelmän ratkaisuista. Tämä koskee erityisesti menettämisseuraamuksen kaltaista sakkorangaistusta sekä oikeushenkilölle määrättävää sakkoa ja sen määräytymisperusteita siltä osin kuin kyse on rikosoikeudellisesta seuraamuksesta.
- Valtioneuvosto toteaa ensinnäkin, että jatkoneuvotteluissa tulisi selventää, edellyttääkö direktiivi seuraamusten kohdentamista myös viranomaisiin, ja pyrkiä varmistamaan kansallinen liikkumavara näiltä osin. Jatkovalmistelussa tulisi myös varmistaa, että seuraamuksia koskevissa vaatimuksissa löydetään ratkaisu, joka on yhteen sovitettavissa suomalaisen seuraamusjärjestelmän kanssa ja joka turvaa riittävän kansallisen liikkumavaran ja joustavuuden.
- Jatkoneuvotteluissa tulisi huomioida lisäksi ympäristörikosdirektiiviehdotuksen vaatimukset ja se, että rangaistavaksi säädettävät teot voidaan lopullisen direktiivin perusteella kansallisesti määritellä laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä.
- Neuvotteluissa olisi kiinnitettävä huomiota muissa ympäristölainsäädäntöehdotuksissa esitettyihin vastaaviin uusiin seuraamussäännöksiin, ja tuotava esiin horisontaali lähestymistapa seuraamussääntelyssä ja sen toimeenpanon kysymyksissä eri jäsenmaissa.

Valtioneuvoston kanta – yleisön tiedonsaanti, muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

Yleisön tiedonsaanti

- Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti yleisön tiedonsaantia koskeviin ehdotuksiin. Jatkovalmistelussa on kuitenkin varmistettava, että direktiiviehdotuksessa tarkoitettujen tietojen julkaisuun liittyvät tietosuojakysymykset otetaan asianmukaisesti huomioon.
- Valtioneuvosto katsoo, että direktiivin tulisi mahdollistaa kansallinen toimeenpano, jolla voidaan varmistaa tilastosalaisuuden toteutuminen tarvittavin osin, esimerkiksi paikkatietojen osalta. Tämä voidaan toteuttaa noudattamalla EU:n tilastoasetuksen periaatteita.
- Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että ehdotuksen suhdetta EU:n tilastoasetukseen, ympäristötietodirektiiviin sekä tietosuojasääntelyyn selkeytetään ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

Muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus

- Valtioneuvosto pitää muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden turvaamista yleisesti tärkeänä tavoitteena. Direktiiviehdotuksen asianmukaisuuden arvioimiseksi jatkovalmistelussa on kuitenkin selvennettävä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden kohdetta.

Valtioneuvoston kanta – komissiolle ehdotettu toimivallan siirto

- Direktiiviehdotukseen sisältyy useita ehdotuksia säädösvallan siirrosta komissiolle. Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotettuun säädösvallan siirtoon erityisesti liitteiden II ja III osalta
- Valtioneuvosto katsoo, että ehdotettua säädösvallan siirtoa on vielä tarkasteltava huolellisesti ehdotuksen jatkoneuvotteluissa.
- Täytäntöönpanosäädösten osalta valtioneuvosto katsoo, että ehdotettu toimivallan siirto vaikuttaisi asianmukaiselta.

Direktiiviehdotus:

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Soil Monitoring and Resilience (Soil Monitoring Law)

https://environment.ec.europa.eu/topics/soil-and-land/soil-health_en

Suomenkielinen käännös:

Ehdotus
EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI
maaperän seurannasta ja kestokyvystä (maaperän seurantaa koskeva laki)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52023PC0416

Paula Perälä
Neuvotteleva virkamies
Ilmastoyksikkö, Ilmasto- ja ympäristönsuojeluosasto
paula.perala@gov.fi
+358 504616653